

af en større Gaard, saa maa andre større Gaarde, der ere i mindre god Kulturtilstand, bringe endnu mindre Udbytte. Derfor kan jeg ikke gaa ind paa den overordentlig store Sammenlægningsret, som her tilsigtes. Jeg ser ikke Sagen fra den Side, at det vilde være en stor Ulykke, at hver Tode af Bønderfamilierne paa det Fæstegods, der er tilbage, kunde blive sat ud af Gaarden, da Godseierne i Reglen ikke tage Gaardene fra dem, men det er fra et rent statsøkonomisk Standpunkt, at jeg ser Sagen. Jeg skal som den ærede foregaaende Taler stemme for Lovforslagets videre Fremme, da jeg betragter det som et Supplement til de andre Lovforslag om dette Forhold, der foreligge.

Fischer: De Betænktheder, den ærede sidste Taler fremførte mod at sammenlægge Bøndergaardene for deraf at danne større Herregaarde, have vist deres gode og naturlige Grund; men deraf forekommer det mig ogsaa, at det ærede Medlem maatte uddrage den Slutning, at da det er en saa slet Spekulation at sammenlægge Bøndergaardene og danne større Gaarde af dem, er der Ingen, der vil falde derpaa. Betydningen af den tiende Gaards Inddragelse er den, at de større Landeieendomsbesiddere, idet de realisere deres Gods, derved blive satte istand til at afrunde deres tilbageværende Besiddelse paa en saadan Maade, at de derved ere sikrede imod Uvedkommendes ofte meget nærgaaende Indblanding; det er det, der ligger bagved, og her kommer især Hensynet til Skovene i Betragtning. Det er næsten umuligt for en Mand, der har større Arealer af Skov, i hvis Midte der ligger Fæstegods, at give Slip derpaa, fordi det kan blive benyttet paa en Maade, der gjør et høist skadeligt Indgreb i hans øvrige Eiendoms Værdi. Det er Betydningen deraf, og det er ogsaa det, der er Betydningen af, at Eieren, om han vil, selv kan kjøbe. Men at kjøbe Eiendomme for at lægge dem sammen og saa drive dem som en stor Gaard, derimod taler, foruden hvad det ærede Medlem har anført, meget Andet, som er det ærede Medlem overmaade godt bekendt. Naar man tager 2—3 Bøndergaardene, der hver har sin særegne Drift og sine sær-

egne til Driften fornødne Bygninger, og deraf skal danne en Herregaard, ved det ærede Medlem overmaade godt, hvilke Offre det vil kræve, og hvor store Beføstninger det vil udfordre, for at denne Herregaard kan komme istand paa en nogenlunde tilfredsstillende Maade. En saadan Gaard kommer derfor ikke istand uden under ganske særegne Forhold. — Naar det ærede Medlem havde opfattet mine Ytringer saaledes, at jeg betragtede mit Forslag som et Vædringsforslag til den næste Sag paa Dagsordenen, maa jeg rigtignok have udtalt mig i høieste Grad uheldig; thi haade idag og ved en tidligere Leilighed har jeg udtalt, at jeg ikke vil have det Mindste at gjøre med det Forslag, ligesom heller ikke med den ærede Ministers Forslag. Jeg siger ubetinget Nei haade til disse Forslag og til alle andre Forslag af denne Art. Jeg vil, hvis vi skulle lovgive videre om denne Sag, kun give min Stemme til en Lov, der ordner dette Forhold fuldstændigt.

Til de Udtalelser, vi hørte fra det ærede kongevalgte Medlem (Aksing), maa jeg tillade mig at knytte et Par korte Bemærkninger. Det ærede Medlem kom tilbage til den Betænkning, som blev afgiven ifjor, og indrømmede, at i een Henseende var dette Forslag at foretrække for det, der havde foreligget ifjor, idet nemlig det her foreliggende Forslag fremmede Selveiendom ubetinget, medens det Samme ikke lod sig sige om Forslaget fra ifjor. Det ærede Medlem føiede imidlertid nogle Bemærkningdr til angaaende Salgsplanerne, som gjorde mig hans egentlige Opfattelse af Forholdet noget tvivlsom. Jeg skal dog ikke komme videre ind derpaa, men skal bemærke, at hvad det ærede Flertal — for hvilket det ærede Medlem førte Ordet — ifjor lagde Vægt paa, var tre Ting. Det var for det Første, at man ikke ved Fæstegodsens Overgang til Selveiendom paa Grundlag af Dagsordenen fra 1856 maatte stille Forholdet saaledes, at Fæsternes Medveiendomsret anerkjendtes, og dette skete, naar man overførte nogen Del af Salgsprisen til Fæsteren eller hans Efterladte. Det var Hovedmomentet i Betænkningen ifjor. Jeg beder nu bemærket, hvad der findes i mit Lovforslags § 6, og